

STEPANOVA ELENA. *The article explores the traditions of national education in the religion of Judaism, reveals the socio-pedagogical content of initiations in the form of the people's religious rite of bar(bat) -mitzvah. Is analysed the social practice of transferring to the younger generation of ideals, views, traditions, beliefs, norms of community coexistence, rules of social behaviour, generalised by the people of Israel throughout its history. Judaism formulated its unique tradition of child admission into adulthood, establishing an age framework that allows minors to be considered as adults who are able to fulfil the laws of the Torah. Ritual of bar(bat) -mitzvah is an obligatory act of transition from childhood and adolescence to the adulthood in the presence of witnesses. Initialisations help Jewish youngsters professing Judaism, to take the community interests as personal and to pass them on with dignity, adhering to the smallest details that remain unchanged for centuries. The "transition" ritual execution testifies the willingness of parents to provide an opportunity for their child to move to a higher level of social experience, to receive instructions for further life and to realise, as a teenager, his social right to transformation. The day of bar (bat) – mitzvah is special; it counts down the time when it is allowed to use adult rights and fulfill adult obligations, including moral and legal responsibility for the actions, the implementation of social norms, promises to fulfil the 316 laws of the Torah, participate in the minyan, the right to start a business and own private property, create a family and live separately from parents. The ritual of bar (bat) -mitzvah commits the spiritual unification of generations; it is a national culture phenomenon of Israel people, where a teenager strives to become an adult, which is characteristic for this age period, and parents contribute to this, according to spiritual rules and worldly wisdom. The practical idea of this ritual is building personal models of social behaviour, without detaching from the historical, national and social experience.*

Keywords: initiation, socialisation, tradition, religious rite, bar (bat) - mitzvah, ritual.

УДК 004.738.5:[159.9+37.013

Ясточкіна І.А.

ІНТЕРНЕТ-КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК НОВА ТЕХНОЛОГІЯ В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

В статті розглянуто актуальну проблему психолого-педагогічного консультування за допомогою інтернет-технологій. Підкреслено, що теоретичне та філософсько-методологічне вивчення проблеми у вітчизняній науці є малодослідженим. Наголошено на перспективності використання інтернет-технологій в консультативній практиці. Серед основних причин: інтернет-ресурси стають все більш популярними в якості засобів спілкування, швидкої передачі інформації, є засобом презентації та реалізації професійних послуг. Окреслено особливості дистанційного консультування. Зазначено проблематику та форми роботи інтернет-консультантів. Проаналізовано переваги та

обмеження онлайн-консультування, основні напрями роботи інтернет-консультантів.

Ключові слова: Інтернет, інтернет середовище, інтернет-технології, дистанційне консультування, інтернет-консультування, онлайн-консультування, оффлайн-консультування.

Соціальні зміни, що відбуваються у сучасному суспільстві, сприяють появі великої кількості життєвих проблем особистості. Значно зростає кількість людей, які звертаються до фахівців з різними соціальними проблемами, такими, як робота або її відсутність, сімейні та подружні стосунки, виховання дітей, невпевненість у собі, складність у прийнятті рішень, дезадаптація особистості тощо.

Сьогодні інтернет-ресурси стають все більш популярними в якості засобів спілкування, швидкої передачі інформації, засобу презентації та реалізації професійних послуг. У зв'язку з цим, дистанційне консультування набуває все більшої популярності та стрімко розвивається. Одна з головних причин цього – бурхливий розвиток інформаційних технологій. Дистанційне консультування, як й інші види дистанційних послуг – це відповідь людини на зміни умов її життя, на розвиток революційних технологій у сфері інформації і електронної техніки. Не дивлячись на швидко зростаючу кількість пропозицій консультативної допомоги онлайн, теоретичне, і, тим паче, філософсько-методологічне дослідження проблеми за кордоном активно прогресує, а в Україні тільки розпочинається.

Мета статті проаналізувати особливості використання новітніх інформаційних інтернет-технологій в психолого-педагогічному консультуванні.

З 1976-го року, після введення перших персональних комп'ютерів у США почали створюватися неофіційні групи підтримки онлайн-консультування. У національному масштабі в США онлайн-консультування стало популярним з 1979-го року. Джон Грохол в 1995-му році запропонував безкоштовні консультації в популярному щотижневому громадському чаті. Першим був Леонард Холмс, який запропонував «Умовно-безкоштовну Консультацію» на основі оплати тільки в тому випадку, якщо це допомагає. На Заході психологічне онлайн-консультування стало поширюватися з середини 90-х років ХХ століття [6].

Проблеми, пов'язані з використанням інтернет-технологій в консультативній практиці, розглядаються в наукових публікаціях останніх років. Значна кількість праць присвячена питанням комунікації у віртуальному просторі Інтернет (Є. Белінська, А. Жичкіна, Т. Карабин). Так, В. Меновщиков наголошує на необхідності активного використання Інтернету в роботі фахівців-консультантів, вказує на існування певних упереджень щодо роботи в Мережі [7]. В. Рубцов, С. Лебедева розглядають інтернет-середовище як опосередковуючий чинник взаємодії консультанта і клієнта (сумісна інформаційна діяльність людей). Т. Балашова пропонує стратегію роботи сімейного консультанта в мережі Інтернет, здійснює аналіз електронного листування з проблем сімейних взаємостосунків [2].

Інтернет-консультування, як правило, здійснюється в межах клієнт-центрованої парадигми, започаткованої К. Роджерсом [9]. Вихідними принципами цього підходу є:

- віра в наявність у кожної людини конструктивного прагнення до повної реалізації наявного потенціалу;
- надання клієнтам можливості і свободи навчатися;
- безумовне позитивне ставлення до клієнта, його цілей і цінностей;
- визнання за клієнтом права на самостійні рішення.

В усьому світі швидко розвиваються види дистанційної психолого-педагогічної допомоги через різні засоби на основі текстової комунікації, які називаються психотерапією онлайн, інтернет-консультуванням, онлайн-консультуванням, кібертерапією.

Інтернет-консультування динамічно розвивається на даний момент. Для сучасних дітей і молоді - це звичний спосіб спілкування, тому результат консультації може бути не менш ефективним, чим після безпосереднього спілкування.

За прогнозами фахівців, інтернет-консультування буде й у майбутньому швидко розвиватися. Для цього існують, як мінімум, два важливі чинники. Перший чинник полягає у постійному розвитку і дедалі більшій доступності Інтернету. Другим чинником є помітна на сьогоднішній день у молодіжному середовищі соціально-психологічна тенденція, що виражається в прагненні молодих людей саме до віртуального спілкування [3].

Система онлайн інтернет-консультування, загалом і в цілому, є групою технологічних програм і проектів, що дозволяють організувати закриті, індивідуальні консультації в рамках стосунків клієнт-фахівець.

Одна з головних переваг Інтернету – це можливість для людей спілкуватися між собою на відстані, за бажанням – з повною анонімністю. Причому завдяки можливостям Інтернету це спілкування може проходити в режимі реального часу.

У процедурі Інтернет-консультування клієнт може вирішувати свої особистісні проблеми ефективно й у своєму власному темпі і ритмі.

Інструменти для проведення психолого-педагогічних консультацій обираються найбільш зручні з існуючих:

1. Консультації телефоном (за допомогою додатків у мобільних смартфонах, коли абонент відправляє sms із запитом).
2. Консультації через E-mail.
3. Консультації через Skype.

Форми роботи інтернет-консультантів можуть бути такими:

- онлайн-консультації (робота в режимі реального часу);
- оффлайн-консультування (консультаційне листування з можливістю відкладеної в часі відповіді).

Натомість, кожна з цих форм може успішно реалізовуватися як в індивідуальному, так і груповому консультуванні [8].

Онлайн-консультування може практикуватися через різні альтернативні комунікативні канали. Ці канали відрізняються один від одного за параметрами синхронності (синхронна або асинхронна комунікація), способу (індивідуальна або групова комунікація), типу комунікації (друкований текст або візуальна або/та голосова комунікація). Також різним є ступінь залучення людини (пряма людська

взаємодія, самодопомога при використанні інформації або інструкцій, опублікованих на веб-сайті або онлайн інтерактивне програмне забезпечення) [6].

Цінністю інтернет-консультування для фахівців є досвід дистанційного спілкування, розуміння людей без очного контакту, їх психологічна оцінка на підставі лише інформаційних даних. Цінність інтернет-консультування для клієнтів – його швидкість, доступність, конфіденційність. Система інтернет-консультацій покликана допомогти людям, які не мають можливості скористатися очними консультаціями або бояться першої консультації.

Онлайн-консультування має ряд переваг у порівнянні зі своїми традиційними видами:

- передусім, дистанційне консультування забезпечує практично повну анонімність та конфіденційність: клієнт може підписатися вигаданим ім'ям, не видно його зовнішність. Це важливо не само по собі, а з точки зору виникнення у нього почуття захищеності, упевненості, він стає відкритішим в обговоренні проблемних питань;

- цей вид консультування зручний у чисто практичній площині: клієнтові не треба виходити з дому, економиться час тощо. Клієнт обирає найбільш зручний час для проведення консультації;

- оперативність зв'язку: сторони зв'язуються у слушний для них час і так часто, як це може бути доцільно. Процес консультування може відбуватись з будь-якого місця, де є комп'ютер або телефон;

- учасники діалогу в ході набору тексту мають можливість точніше сформулювати свої думки. Для консультанта з'являється додатковий час, що б підібрати відповідні тести, завдання, вправи, ретельніше продумати свої подальші дії;

- перевагою дистанційного консультування є можливість для фахівця працювати одночасно з різними людьми (парами, сім'ями), що знаходяться у різних містах і навіть країнах. У цьому випадку консультування проходить у вигляді конференцій;

- у клієнта з'являється можливість широкого вибору фахівця;

- вартість онлайн консультації нижча за очну консультацію;

- важливим аспектом у консультуванні є документування отриманої інформації. Під час консультації клієнт одержує значний обсяг нової інформації, яку не завжди можна засвоїти одразу. При спілкуванні онлайн можна перечитувати історію консультацій скільки завгодно, освіжаючи в пам'яті і відкриваючи для себе нові межі власного світогляду [1].

Не зважаючи на безліч переваг щодо застосування онлайн-консультування з клієнтами, варто також сказати і про деякі вагомні обмеження, недоліки, які притаманні даній формі консультування, особливо через електронну пошту, чати.

1. Відсутність безпосереднього візуального контакту між клієнтом і консультантом. Труднощі у відстежуванні змін в емоціях того, хто звернувся за допомогою (відсутня емоційно-чуттєва складова соціальної перцепції).

2. При консультуванні за допомогою Інтернету існує ризик обриву з'єднання, який веде до втрати повідомлень.

3. Виникнення непорозумінь у зв'язку з відсутністю невербальної інформації про клієнта.

4. Можливі значні затримки в отриманні повідомлень при великих різницях у часових поясах.

5. Відсутність точної інформації про професійний рівень консультанта. Так, досить часто у клієнта немає можливості достовірно переконатися в кваліфікації та рівні підготовки інтернет-консультанта.

6. Погана якість технічних засобів.

7. Мовна обмеженість інтернет-комунікацій, зумовлена приналежністю користувачів до певного соціокультурного простору [3; 4; 8].

Вищезазначені чинники негативно позначаються на процедурі надання якісної допомоги засобами інтернет-консультування.

Просторова організація консультування у мережі докорінно відрізняється від очного консультування. І більшого значення тут відіграють технічні складові – тип комп'ютера, зручність друку, роздільна здатність монітора і тому подібне. Особливого значення набувають й чисто технічні навички – швидкість друку, знання елементарних програм і так далі. Хоча зустріч відбувається і не в окремому кабінеті, продовжують мати значення схожі чинники – можливість усамітнитися, зосередитися на своїх думках і переживаннях, а також вірогідна неможливість розділити ці думки й переживання з кимось іншим, окрім консультанта, що листується в мережі Інтернет [1].

Існує кілька моделей, способів надання психолого-педагогічної допомоги в Інтернеті. Ці способи визначаються залежно від потреб клієнта. Найчастіше пропонуються індивідуальне консультування або участь у форумі, який підбирається залежно від вікової категорії клієнта та його особистісних переваг. Онлайн консультанти можуть допомогти людині розібратися в собі, працюють з неважкими психологічними травмами клієнтів, допомагають їм вирішувати конфліктні ситуації в житті тощо.

Досвід інтернет-консультантів свідчить, що основними напрямками їхньої роботи є:

- допомога у пошуку клієнтом самого себе (екзистенційні проблеми);
- робота з нескладними кризовими станами людини;
- допомога у вирішенні конфліктних ситуацій в сім'ї та колективі [8].

Особливу актуальність набуває проблема встановлення контакту, оскільки довірчі стосунки між фахівцем і клієнтом – необхідна складова ефективної допомоги. Для багатьох людей звернення за допомогою це крок, що вимагає великої мужності: у нашій культурі не прийнято просити про допомогу (особливо незнайомих людей), адже це означає визнати свою слабкість. Як правило, найважливіше при встановленні консультативного контакту для обох учасників – визначитися, чи відповідні вони партнери для того, щоб «впоратися з проблемою» клієнта.

Виходячи з вищесказаного, можна стверджувати, що інтернет-консультування має великі перспективи і клієнти все частіше і частіше віддаватимуть йому перевагу. Саме за умови такого зустрічного руху клієнти отримають можливість якісних послуг, а консультанти зможуть їх надавати,

спираючись на сучасні досягнення науки і практики. Використання сучасних технологій надає можливість консультанту не лише збагатити свій досвід, а й сприяє підвищенню професійної компетентності.

Онлайн-консультація, звичайно, має безліч позитивних моментів, проте консультант завжди повинен пам'ятати, що разом з новими можливостями спілкування з клієнтом, така форма консультації може бути недостатньою для досягнення бажаного для клієнта і самого фахівця результату.

Використана література:

1. Афанасьєва Н.Є. Моделі і способи інтернет-консультування фахівців екстремальних видів діяльності / Н.Є. Афанасьєва // Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. Вип. 13.– Х.: НУЦЗУ, 2013. – С. 13-21.

2. Балашова Т.Б. Семейное психологическое консультирование в сети Интернет: специфика и стратегии работы / Т.Б. Балашова // Актуальні проблеми практичної психології: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. – Херсон, 2010. – С. 29–31.

3. Виноградна О.В. Особливості використання новітніх інформаційних технологій в психологічному консультуванні / О.В. Виноградна // Психологічний часопис: збірник наукових праць / за ред. С.Д. Максименка. – № 2(2). - К.: Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПУ, 2015. – С. 16-23.

4. Вілюжаніна Т.А. Особливості психологічного консультування в Інтернеті (з досвіду роботи) / Т.А. Вілюжаніна // Актуальні проблеми психології. / Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том 7. Екологічна психологія. Випуск 33. – 2013. – С. 61-71.

5. Елизаров А.Н. Основы индивидуального и семейного психологического консультирования: Учебное пособие. – М.: «Ось-89», 2003. - 336 с.

6. Іванєко Ю.В. Онлайн-консультування як сучасна технологія в психологічній практиці / Ю.В. Іванєко // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. - 2012. - Вип. 9. - С. 237-245. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnf_2012_9_35

7. Меновщиков В.Ю. Психологическая помощь в сети интернет (Электронный ресурс). Москва: 2007. – Режим доступу до сайту: <http://flogiston.ru/articles/netpsy>.

8. Мицько В.М. Специфіка дистанційного психологічного консультування в мережі Інтернет / В.М. Мицько // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна. - 2011. - Вип. 1. - С. 68-80.

9. Роджерс К. Консультирование и психотерапия. Новейшие подходы в области практической работы: монография / Карл Роджерс; пер. с англ. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 1999. – 464 с.

10. Харченко С. Я. Соціально-педагогічне консультування : наук.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. Я. Харченко, Н. П. Краснова, Я.І. Юрків ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. – 403 с.

ЯСТОЧКИНА ИРИНА АНАТОЛЬЕВНА. Интернет-консультирование как новая технология в психолого-педагогической практике.

В статье рассмотрена актуальная проблема психолого-педагогического консультирования с помощью интернет-технологий. Подчеркнуто, что теоретическое и философско-методологическое изучение проблемы в отечественной науке является малоисследованным. Отмечено перспективность использования интернет-технологий в консультативной практике. Среди основных причин: интернет-ресурсы становятся все более популярными в качестве средств общения, быстрой передачи информации, являются средством презентации и реализации профессиональных услуг. Определены особенности дистанционного консультирования. Указано проблематику и формы работы интернет-консультантов. Проанализированы преимущества и ограничения онлайн-консультирования, основные направления работы интернет-консультантов.

Ключевые слова: Интернет, интернет-среда, интернет-технологии, дистанционное консультирование, интернет-консультирование, онлайн-консультирование, офлайн-консультирование.

YASTOCHKINA IRINA. Internet consulting as a new technology in psychological and educational practice.

The article deals with the actual problem of psychological and educational counseling using Internet technologies. It was emphasized that the theoretical and philosophical-methodological study of the problem in domestic science is a little studied. The prospect of using Internet technologies in advisory practice was noted. Among the main reasons: Internet resources are becoming increasingly popular as a means of communication, fast transfer of information, are a means of presentation and implementation of professional services. Identified features of remote counseling. The issues and forms of work of Internet consultants are indicated. Analyzed the benefits and limitations of online consulting, the main areas of work of online consultants.

Key words: Internet, the Internet environment, Internet technologies, distance counseling on the Internet, internet counseling, online counseling, off-line counseling.